

Vil bedre vannkvaliteten med og uten mort

EUs vanddirektiv stiller krav til Ås kommune om å rense opp i innsjøene Årungen og Østensjøvann. På onsdag møttes et utvalg av eksperter i Vitenparken for å prøve å komme nærmere en løsning.

ÅS: I regi av prosjektgruppen PURA, som forvalter EUs vanddirektiv i vannområdet Bunnefjorden med Årungen og Gjersjøvassdraget, kom forskere fra NMBU, UiO og fra universitetet i Århus sammen for å høre på hverandres kunnskap om og erfaring med rensingstiltak i innsjøer.

Overordnet enighet

På et overordnet plan kunne samtlige forskere enes om at fosfor var den viktigste forurensningsfaktoren i både Østensjøvann og Årungen. De var også enige om at tilførsel av fosfor fra kloakkutslipp og gjødsling må reduseres for at innsjøene skal friskne til. Metodene for å nå naturtilstand med et sunt økosystem og badevannskvalitet, var likevel litt ulik i forhold til hvilke erfaringer forskerne hadde gjort seg med tidligere innsjøer.

Ut med seks tonn mort

Professor ved NMBU, institutt for naturforvaltning, Thron Haugen, anbefaler et prosjekt der mort reduseres betydelig i

mengde i Østensjøvann. Basert på erfaringer fra hundrevis av innsjøer i Sør-Sverige og Danmark mener han at et målrettet uttak på seks tonn mort vil hjelpe på vannkvaliteten.

– Det er fordi mort spiser dyreplankton. Dyreplankton spiser igjen planteplankton, som det er alt for mye av i både Østensjøvann og Årungen. Når morten reduseres i mengde, blir det mer dyreplankton og særlig mer av de artene som er effektive til å spise planteplankton. Med mindre planteplankton vil vannet bli klarere, noe som vil medføre at det etableres mer undervannsplanter, forklarer Haugen.

Positiv spiral

Han innrømmer at dette er litt komplisert, men henviser til andre innsjøer, både i Danmark og Sør-Sverige, hvor fiskeing av store mengder mort har vært effektivt.

– Undervannsplantene er effektive til å rense vannet. Så får vi klarere vann, og bedre vilkår for rovfisken, som nå kan se byttedyra sine, bedre. Dessuten fører klarere vann til at fotosyntesen dyper i vannet fungerer, slik at vi får en sunn produksjon av undervannsplanter, som igjen renser vannet, altså en positiv spiral, poengterer professoren fra NMBU.

Flere poenger

– Et viktig tilleggspoeng til reduksjon av mort er at morten

er med på å gjødsle innsjøen internt ved å spise bunnsedimenter på dagtid inne på grunne områder av innsjøen. Disse sedimentene inneholder fosfor som ikke er tilgjengelig for planteplankton. Om natten trekker morten ut i de frie vannmassene hvor de spiser dyreplankton, samtidig slipper de ut med avføringen det de fikk i seg ved å spise sedimentene. På denne måten tilfører morten ekstra gjødsel til planteplanktonet, noe som ytterligere er med på å forringe vannkvaliteten, forklarer han.

– Nyttig seminar

At opprensingen av innsjøene er et sammensatt prosjekt, er Haugen helt på det rene med, og derfor ser han ikke dette som eneste løsning. Han mener at problemet best løses gjennom flere tiltak.

– Å fiske opp mort er bare ett av flere tiltak – mortreduksjon gir ofte en rask vannkvalitetsforbedring, men med mindre det samtidig reduseres tilførsel av fosfor vil innsjøen i løpet av noen år ofte falle tilbake til den dårlige tilstanden. Derfor er et slikt seminar som dette nyttig. Her får vi møte forskere fra andre steder, med annen kunnskap og erfaringer som trengs i dette arbeidet, sier han.

HANNE VÆREN

hanne@asavis.no

EUS VANDDIREKTIV stiller krav til Ås kommune om å rense opp i innsjøene Årungen og Østensjøvann (bildet).

Etterlyser bedre datagrunnlag

Professor Thomas Rohrlack fra Institutt for miljøvitenskap ved NMBU, holdt et foredrag med argumenter som gikk mot å fiske ut morten i Østensjøvann.

ÅS: – Vi vet forholdsvis lite om Østensjøvann, fordi det er vanskelig å beskrive denne type innsjø ved hjelp av andre innsjøer. Vi har rett og slett ikke godt nok sammenligningsgrunnlag, sa han.

Leirpåvirkede innsjøer

Han etterlyste et bedre datagrunnlag, og parametere som

kan vise grenseverdier i denne type vann.

– Vi vet ikke i dag hvor mye av forurensingen i Østensjøvann som kommer fra naturlige kilder og hvor mye som er tilført fra mennesker, sa han og mente videre at det bør opprettes en vanntype som heter "leirpåvirket innsjø".

Så etterlyste han mer realistiske miljømål.

– Vi må finne ut av hvor mye og hvordan dette økosystemet faktisk avviker fra referansetilstanden, sa han.

– Bedre vannkvalitet i dag

Samtidig som Rohrlack er skeptisk til å sette ut mort i Østensjøvann, er han helt på linje med de andre forskerne som mener at

den forurensningen som foregår i dag, med utslipp fra landbruk og kloakk må bekjempes.

– Men det er feil å tro at fiskeiltak ikke kan skade økosystemet, la han til.

Han minnet også om at Årungen-vassdraget har endret seg betraktelig siden 2008.

– Det har ikke vært noen oppblomstring av cyanobakterien siden 2010, vasspesten er borte og siktedybden øker. Og det til tross for stabile næringsstoffkonsentrasjon siden 1992.

Vet vi virkelig nok til å biomanipulere et slikt system? spurte han.

HANNE VÆREN

hanne@asavis.no

PROFESSOR THOMAS ROHRLACK